Turkish Studies
International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 11/13 Summer 2016, p. 117-130
DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9807
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi
Received/Geliş: 18.07.2016 **Accepted/Kabul:** 20.09.2016
Referees/Hakemler: Doç. Dr. Barış ÖZDAL – Doç. Dr. Fehmi Ali ILDIR

This article was checked by iThenticate.

ULUS DEVLET - YURTTAŞLIK İLİŞKİLERİ KARŞISINDA KÜRESEL BİR TAVIR ALIŞ: KOZMOPOLİTANİZM

Levent BÖRKLÜOĞLU[*]

ÖZET

İnsanoğlunun eski çağlardan bu yana belirli bir coğrafya yahut etnik aidiyet ile kendisini sınırlamak istememe eğilimi sıkça vurgulanan bir husustur. Kişilerin vatan olarak yeryüzünü görmesi, gittiği her yerde karşılaşmış olduğu kültürlere uyum sağlama ve beraberinde bu kültürlerle kaynaşarak bir parçası hâline gelme isteği kozmopolit bir toplum inşasını oluşturma arzusu yönünde belirleyici bir etken olmuştur. Fransız Devrimi sonrasında ortaya çıkan ulus devlet yapılanmaları, köken, etnisite, kimlik gibi unsurların tekçi bir yapı şeklinde daha güçlü olarak dizayn edilmesinin önünü açmış; yurttaşlık bağı ile de bu oluşumun hukuksal alt yapısı tamamlanmıştır.

Küreselleşen dünya ile birlikte ise ulus, ülke, devlet gibi kavramlar yeniden sorgulanmaya başlanmış; ulusal kimlik ve aidiyetler bu bağlamda yeni bir dönüşüm geçirmiştir. Günümüz dünyasında kozmopolit düşünce, bireylere sağlanan seyahat özgürlükleri, belli uluslararası oluşumların ortakları konumundaki ülkeler arasında vizelerin kaldırılması gibi hamlelerle birlikte kişilerin kendisini yeryüzü vatandaşı olarak tanımlamasını sağladığını ve vatan olarak belirli bir toprak parçasına ait hissetme gibi bir zorunluluğu olmadığını savunmuştur.

Bu çalışma, gelinen noktada kozmopolit düşünce anlayışının temsilcilerinin öne sürdüğü temel tezleri ortaya koyup, bu bağlamda kozmopolitanizme yöneltilen eleştirileri de dikkate alarak bütün bu veriler ışığında ulus devlet anlayışının önemini koruyup korumadığı sorusunu bir sonuca bağlamaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kozmopolitanizm, ulus devlet, yurttaşlık

[*] Arş. Gör. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, El-mek: levent.borkluoglu@gmail.com

A GLOBAL ATTITUDE AGAINST NATION STATE-CITIZENSHIP RELATIONSHIPS: COSMOPOLITANISM

ABSTRACT

It is a commonly emphasized matter that humankind has not wanted to limit themselves to one geography or ethnical belonging since the early ages. The desire to take the whole universe as one's land, to adapt to various cultures and be a part of these cultures has been a determinant factor with respect to creating a cosmopolite society. Nation states emerged after the French Revolution paved the way for designing elements such as origin, ethnicity, and identity monastically and legal infrastructure of this formation was completed through compact of citizenship.

Together with the globalising world, concepts such as nation, country, and state are being re-questioned and national identity and belonging has gone through a transformation. In today's world, cosmopolitan ideology advocates that moves such as freedom of travel and abolishing visa regimes among countries in international organizations enable individuals to define themselves as global citizens and not to feel the necessity of belonging to a piece of land as their land.

This study aims to answer the question whether nation state is still preserving its importance or not by revealing the main arguments of representatives of cosmopolitan ideology by considering all the criticism against cosmopolitanism

STRUCTURED ABSTRACT

It is claimed that economic/financial dimensions of globalism has led to a serious depreciation on nation states. Furthermore, it is argued that as political decision makers states have yielded to regional and supra-national structures. Connections beyond one country's land becoming prevalent have brought along identities that are not connected to a certain national piece of land and cosmopolitan cooperation.

It is possible to address many factors that enabled the revival of cosmopolitan ideology historically. The spread of trade following the rapid rise of capitalism, geographical journeys, and explorations aroused interest in Hellenistic philosophy. That philosophical approaches put human mind in the centre with the emergence of human rights concept brought about the process which pinned the view "world citizenship". Many intellectuals of that era regarded belonging to transnational society more valuable than belonging to their own political state. The problems they had with their state or nation forced them to think more differently than the reigning ideology and paved the way for developing a cosmopolitan point of view. "Declaration of Rights of Men and the Citizen" which was approved in 1789 following the French Revolution was a product of this ideology and relationships between individual and society, and between individual and state started to be reshaped.

Individuals being familiar to other cultures in the world and articulating with and internalising the features of these cultures has been an important indicator of cosmopolitan ideology. A setting where the world is accepted to be a single country and compact of citizenship is formed between individuals and the earth have created the national habitat of the cosmopolitan society. An individual open to interaction with every culture regardless of their quality was the ideal human profile in this natural living space.

Cosmopolitan ideology which was ascribed with various ideological approaches thanks to free trade that emerged together with the globalization of economic activities, freedom of individuals and international labour movements becoming common was adapted to capitalist system by meeting humans' needs through markets rather than governments and to socialist order by calling working class to unite against sovereign powers that possess means of production. In this context, if assenting to a legislator state authority to provide security is for the good of people, it can be internationally validated and we can speak of a worldwide republic that can be established by people. If sovereignty belongs to people and indivisible, human race should be the only dominant group in the world.

Moreover, euro-centric supra-national organizations founded to bring peace and justice to the world again after the world wars are another development in terms of forming the institutional infrastructure of cosmopolitanism. Concepts such as "global peace" and "global justice" have been primary interest of the political public and become main matters discussed.

However, it would be a rather assertive and optimistic point of view to expect that reaching glorious targets such as "global state" and "global citizenship" defined by cosmopolitan ideology in the short term in today's world since national borders are still maintaining their importance in our era. Most of the available global economic actors need institutional regulations and endorsement mechanism that will provide stability to invest in a region and nation states are and have been the structures that will provide this environment to these actors.

Besides, the concept nation is still holding good as an indispensable source of political/cultural belonging for many people. Thanks to global communication tools and infrastructures, it has been rather easy to connect with and enter into dialogue with foreign cultures. However, these relationship networks have increased the awareness towards features distinguishing nations. Developments that threaten unitary state structures, mass migrations, and unemployment create an environment where identities feel threatened and this situation commove nationalistic tendencies.

Also, it is the nation states that decide on the operations, structuring, joining to and exiting conditions of and give financial and political support to actors such as United Nations, the European Union, and the World Bank which can be qualified as conveyor institutional actors of cosmopolitan society.

It does not seem possible to state that the European Union, which is founded on the philosophy of building peace in the world, could accomplish "European citizenship" identity on which all members agree let alone accomplishing world citizenship. When it comes to trading with especially cross-continental countries, national interests of member countries may take precedence over the interests of the union. Besides, it can be said that nationalistic right parties increased their votes in elections in parallel to the increasing xenophobia in the member countries. Member countries' people's feelings such as disturbance from and animosity towards the other in terms of religion and ethnicity have affected negatively the "global peace project" title which is one of the most important titles of the union to a great extent. Hence, extreme movements such as Nazism etc. cause a decrease in the number of safe zones where non-Europeans or non-Christians can live.

This attitude of a financial and political institution which claimed to be the greatest peace project ever towards the others was reacted in other geographies and different civilizations had to define each other as enemies. Nation states' financial, political, or cultural interests have been realities of each historical period and citizens of strong countries have gained bigger shares. It does not seem likely in the near future to build a permanent peace, to remove racial, religious, and cultural discrimination completely and exclude the term country from the political literature in a world where prosperity is not shared equally.

To conclude, humankind feel they belong to the society and the lands into which they were born primarily. Traditions, customs, and teachings of a given culture shape the individual. This individual prides on historical achievements of her/his nation and meets what she/he feels in terms of the identity she/he has. No matter what difficulties the individual faces, the place where she/he will behave and move safely will be her/his own country as long as she/he is not deprived of basic human rights. People can seethe with cultures all around the world, adapt to it partially or completely, listen to the same music, and eat the same food. However, it would be wrong to expect people to internalize all these cultural factors and to ask for people to push their values into the background for the sake of global peace and justice in line with the main principles of cosmopolitanism.

Keywords: Cosmopolitanism, nation-state, citizenship.

1. GİRİŞ

Eski Yunancada evren/dünya anlamına gelen "cosmos" sözcüğü ile yurttaş anlamına gelen "polites" sözcüğünün türetilmesinden birleştirilmiş olan Kozmopolitanizm, bir başka deyişle "dünya vatandaşlığı" kavramı Helenist dönemden günümüze kadar izleri sürülebilecek bir düşünce sistemi hâline gelmiştir.

İnsanın ya da bireyin ulus olarak tüm bir insanlığı, vatan olarak da bütün evreni görmesi gerektiğini savunan bu görüş, ulusal kimliklerden sıyrılarak kendini dünyanın her yerine ait hissetme anlayışını kendisine temel olarak almıştır. İnsanın etnik, kültürel, ulusal vb. kimlikler dışında ortak bir çatı belirleyerek kendisini huzur ve güvende hissedebileceği bir yeryüzü tasavvuru, kozmopolit düşünce sisteminin özünü teşkil etmiştir. Bu anlayış uyarınca ulus-devlet, milliyetçilik, vatanseverlik

gibi olgular dünya üzerinde karşı karşıya kalınan çatışmaların temel sebebi olup, toplumsal anlamda ötekileştirmeyi tetikleyen dinamiklerdir.

Tarihsel bağlamda kozmopolit düşüncenin canlanmasını sağlayan bir çok unsurdan bahsedilebilir. Kapitalizmin hızla yükselişe geçmesi sonrasında ticaretin dünyanın geneline yayılması, yeryüzünün hemen her köşesine düzenlenen seyahatler ve bu seyahatler aracılığıyla yapılan coğrafi keşifler Helenistik felsefeye olan ilgiyi de uyandırmış; insan hakları kavramının ortaya çıkmasıyla da felsefi yaklaşımların insan aklını odak alması dünya vatandaşlığı fikrini perçinleyen süreçleri beraberinde getirmiştir. Dönemin pek çok aydını ulus ötesi topluma ait üyeliklerini, kendilerini içinde buldukları politik bir devlete olan aidiyetlerinden daha değerli görmüşlerdir. Özgür düşünce bağlamında mensubu bulundukları devlet yahut ulus ile yaşadıkları sorun ve anlaşmazlıklar onları muktedir anlayıştan farklı düşünmeye itmiş, insanlığı ilgilendiren meseleler karşısında kozmopolit bir bakış açısı geliştirmelerinin önünü açmıştır. Fransız Devrimi sonrasında kabul edilen 26 Ağustos 1789 tarihli "İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi" bu kozmopolit düşünce sisteminin bir ürünü olarak ortaya çıkmış olup, birey-toplum, birey-devlet arasındaki ilişkileri yeniden biçimlendirmeye başlamıştır.

On sekizinci yüzyılda Kozmopolitanizm kavramı, ulusal/kültürel bağları dolayısıyla kenedi dışındakilere karşı herhangi bir önyargı beslemeyen, hangi isim altında olursa olsun bir dini veya siyasi otoriteye biat etmeyi reddeden bireyleri tanımlamak için kullanılmıştır. Bunun yanı sıra kendisini sabit bir yere bağlı kılmayan, seyahat etmeye düşkün, uluslararası ağlarlarla sürekli temas hâlinde olan ve gittiği hiçbir yerde yabancılık hissetmediği gibi kaldığı her yeri evi gibi gören kişileri de ifade etmiştir.

Ekonomik faaliyetlerin küreselleşmesiyle birlikte ticaretin serbestliği, bireylerin özgürlüğü, uluslararası işçi hareketlerinin yaygınlaşması birlikte ideolojik açıdan farklı yakıştırmalara tabi tutulan Kozmopolitanizm, insanların ihtiyaçlarının hükümetler değil piyasalar tarafından karşılanması ile kapitalist sisteme, yeryüzündeki tüm emekçi sınıfları üretim araçlarını elinde bulunduran egemen güçlere karşı birleşmeye çağırmasıyla da sosyalist düzene uyarlanmıştır. Söz konusu çerçevede güvenliğin tesis edilebilmesi adına yasa koyucu bir devlet otoritesine rıza göstermek insanların ortak çıkarına ise bu önerme evrensel boyutta geçerli hâle getirilebilir ve dünya çapında insanların birleşerek bir araya getirebildiği bir cumhuriyetten bahsedilebilir. Egemenlik de halka ait ve bölünmez bir nitelik taşıyorsa insan ırkı dünyadaki tek egemen zümre olmalıdır.

Tüm bu ifadeler ışığında bu çalışmada ilk etapta kozmopolit toplum anlayışının düşünsel arka plânı üzerinde durulacak, takip eden kısımda dünya yurttaşlığı fikrini benimsemiş ve bunu savunan düşünürlerin görüşleri çerçevesinde Kozmopolitanizm kavramına getirmiş oldukları açıklamalar karşılaştırılarak benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise Kozmopolitan anlayışa getirilen eleştiriler kapsamında ulus-devlet yapılanmasının günümüzdeki geçerliliğinin hangi ölçüde varlığını sürdürdüğü sorusu cevaplanmaya çalışılarak, sınırların ortadan kalktığı, bireylerin öteki coğrafyalardaki yabancılık veya misafirlik durumlarının ortadan kalktığı bir yeryüzü vatandaşlığı düşüncesinin içinde yaşadığımız tarihsel dilimde somut bir karşılığının bulunup bulunmadığı tartışmaya açılacaktır.

2. KOZMOPOLİT TOPLUM FİKRİNİN DÜŞÜNSEL KÖKENLERİ

Tarihsel süreçte kozmopolit düşünceye somut olarak verilebilecek ilk örnek Sinoplu Diyojendir. Diyojen'in içinde yaşadığı fıçısının önünden geçen kişilerin "Nerelisin?" sorusuna "Dünya vatandaşıyım" şeklinde vermiş olduğu karşılık, kozmopolit düşünce anlayışının vücut bulmasında atılmış ilk adım olarak kabul edilebilir.

Kozmopolitanizmin olumlanması anlamında temel dayanaklardan bir tanesi Stoacı görüştür. Stoacılara göre bireyin dünya vatandaşı olabilmesi için yerel aidiyetlerinden vazgeçmesi gerekmemektedir. Çünkü Stoacılar yerel aidiyetlerin yaşamı zenginleştirdiğini düşünmektedirler. Bir insanın yerel bağlılıklarından kolaylıkla kopamayacağının farkında olduklarından, iç içe geçmiş bağlılık çemberleri modeli üzerinde durmayı tercih etmişlerdir. İnsanın kendi benliği, ailesi, akrabaları, komşuları, hemşehrileri, ülkesinin insanları ve bütün bunları çevreleyen insanlık ailesinden oluşan bağlılık çemberlerini mümkün olduğu kadar fazla ölçüde birbirlerine yakınlaştırmak; Stoacıların temel savunularından bir tanesi olmuştur. En dıştaki çember olan insanlık ailesinin, en içteki çembere yani insanın öz benliğine yaklaştırıldığı derecede dünya vatandaşlığı idealine yaklaşılması söz konusu olur. (Gençay, 2005)

Stoacılar'a göre iyilik, kişinin diğer insanlara elinden geldiği kadarıyla yardımda bulunmasını gerektirir fakat insanların tümüne aynı yardımı sunmak imkansızdır ve fakat kişi bunu en iyi ihtimalle bir politik akit içerisinde gerçekleştirebilir. Elbette Stoacılar herkesin bu politik akit içerisinde yer alamayacağının farkındadırlar, bazı kimseler politikacı olarak değil de fazilet üzerine özel ders veren kişiler olarak insanlığa hizmet ederler. Fakat Stoacılar, politik bağın dikkate alınmasının hiçbir durumda kişinin mensubu olduğu polis ile sınırlı olmadığında ısrarcıdırlar. Velhasıl, hareket noktaları, insanlara yardım etmek ve bazen bunu yapabilmek için de yabancı topraklarda öğretmen ya da politik danışman olarak hizmet sunmaktır. Bu anlamda Stoacılar, kozmopolis metaforlarına açık seçik ve elverişli bir içerik yükler: bir kozmopolit, insanlara faydalı olabilmek için bir yerden başka bir yere gitmeyi göze alırken kozmopolit olmayan biri bunu yapmaz. (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2002)

Stoacı kozmopolitanizm, Greko-Romen dünyada, son derece inandırıcı sayısız biçime bürünmüştür. Bu başarı, kısmen, o zamanlar dünyanın ne kadar kozmopolit olduğunu hatırlatarak açıklanabilir. Büyük İskender'in fetihleri ve akabinde imparatorluğunun bölünmesiyle ortaya çıkan halefi krallıklar, lokal sitelerin geleneksel otoritesini yerinden etmiş ve siteler arasında artan teması beslemiş ve sonrasında yükselen Roma İmparatorluğu, tüm Akdeniz'i tek bir politik güç altında birleştirmiştir. (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2002)

Kozmopolitanizm'in diğer bir fikirsel dayanağı ise Kant'ın geliştirdiği ahlâki temellere dayalı dünya vatandaşlığı düşüncesidir. Kant'a göre insan sadece insan olduğu için bir değere sahiptir. Bu özelliği onu evrensel bir toplumun doğal üyesi yapar. Evrensel yasaya itaati esas alan, ulusların bir tür birliğini öngören savunan Kant'ın sürekli barışı öngören kozmopolit yaklaşımına göre tarih, amaçlı bir diyalektiğe sahiptir ve bu da bir şekilde ulusların birliği ile son bulacaktır. (Pojman, 2005, ss. 62-65)

Bu bağlamda Kant'a göre aklın gösterdiği bir amaç doğrultusunda büyük veya küçük her ulus, kendi hakları ve güvenliği için kendi yargısına değil, ulusların birleşik gücüne yaslanan "ulusların birliği"ne dayanacak, yasalara göre belirlenmiş bu ortak iradeye bağlı kalacaktır. Ayrıca uluslar arasında iş birliğini, şeffaflığı ve bir hukuku gerekli gören Kant, bir tür "dünya cumhuriyeti"nin uluslararası nitelikteki tüm sorunlara çözüm getireceğini düşünmüş fakat bunu pek olanaklı bulmamıştır. Zira ulusların birliğinin bir devlete dönüşmesi, devletler üzerinde müstakil başka bir devlet yapısını oluşturacağından çelişki ortaya çıkacaktır. (Pojman, 2005, ss. 66-67)

Kant, devletler arasında sürekli barışın yaratılması için üç adet kesin madde ileri sürmektedir: İlk olarak devletler cumhuriyete dayalı bir sivil anayasaya sahip olmalıdırlar. Devamında ulusların tabi olduğu yasalar, özgür devletler federasyonu üzerinden temellenecektir. Nihayetinde yeryüzü yurttaşlığının üzerine inşa edildiği yasanın sınırları evrensel konukseverlik şartlarına göre ortaya konulacaktır. Kant'a göre konukseverlik dünya cumhuriyetinin potansiyel katılımcısı olarak gördüğümüz sürece tüm insanlara ait bir haktır. Konukseverlik hakkı, yönetim biçiminin sınırları

üzerinde konumlanmıştır; üyeler ve yabancılar arasındaki ilişkileri düzenleyerek siyasal evrenin sınırlarını ortadan kaldırır. Dolayısıyla konukseverlik hakkı, insan hakları ile yurttaşlık hakları arasında kalan alanı ele geçirir. (Benhabib, 2006, s. 37)

3. KÜRESEL DÜNYADA KOZMOPOLİTAN YAKLAŞIMLAR

Kozmopolitanizm ilk elde; bir hükümetin, devletin ya da sivil örgütün temsilcisi olsa da hiçbir unsurun aşmaması gereken standartlar ya da sınırları belirleyen temel değerler olarak alınabilir. Bir birey ya da insanlığın bir üyesi olarak her bir insanın taleplerine odaklanan bu değerler, insanların temel anlamda eşit olduğu ve eşit politik davranışı hak ettikleri görüşünü destekler; bunun anlamı, insanların içinde doğdukları ya da büyüdükleri topluluğa bakılmaksızın eşit ölçüde umursanıp göz önünde tutulmasına dayanan bir davranıştır. (Held, 2008, s. 609)

Kozmopolitanizm, köken itibariyle tüm insanlığı kuşatacak kozmopolis yani dünya devletinin kurulmasını önerir. Liberal çizgideki düşünürlerin kimi zaman bu anlayışa paralel olarak hareket ettikleri olmuşsa da geleneksel açıdan ulusu tek meşru politik topluluk olarak kabul ederler. Dolayısıyla Kozmopolitanizm kavramı hoşgörü, karşılıklı anlayış, ve bağımlılık üzerine kurulmuş uluslar arasındaki barış ve uyum için kullanılır. (Heywood, 2014, s. 129)

Kozmopolitanizm, "tüm bireylerin eşit manevi değere sahip, her birinin yaşamaya değer ve tatmin edici bir yaşama hakkına sahip olduğunu savunmaktadır. (Poole, 1999, s. 158)

Kozmopolit bakış açısı çerçevesinde Held'in ortaya koyduğu yedi adet temel ilke söz konusudur: Eşit değer ve saygınlık, etkin temsiliyet, kişisel sorumluluk ve hesap verme, razı olmak, etkileşimli müzakere ve oy verme işlemi yoluyla ortaklaşa karar alma, kapsayıcılık ve yardımcı olma, ciddi zararlardan kaçınma ve acil gereksinimlerin karşılanması. (Held, 2008, s. 610)

Eşit değer ve saygınlık ilkesi; dünyada herkesin eşit ahlâki konuma sahip olduğunu kabul eder. Tüm insanların eşit ahlâki önem taşıdığını ve prensip olarak çıkarlarının eşit düzeyde göz önünde tutulmasından hoşlanması gerektiğini belirtir. Bu ilke kabul edilmediğinde kozmopolitçi bir bakış açısı için hiçbir temel söz konusu olmayacaktır. Etkin temsiliyet, insanların bilinçli olarak muhakeme edebilme, kendini tartma ve kendi geleceklerini belirleme yeteneğinde oldukları anlamına gelir. Odağına kişilerin özgürce seçim yapmasını, kendi seçtikleri yükümlülükler altına girmelerini ve kendi faaliyetlerinin yansıyan sonuçlarının temelinde yatan koşullardan hoşnut olmalarını yerleştirir. Kişisel sorumluluk ilkesine göre insanlar farklı yollarda başarılı olurlar ve birisinin yaptığı gönüllü seçimden kaynaklanan farklılıkların hoş karşılanması ve kabul edilmesi gerekir. (Held, 2008, s. 611)

Rıza ilkesi, ortak uzlaşma ve yönetişimin temelini oluşturur. Müzakere ve görüş birliği işleyişlerinin yerini zorlama ve güç aldığında karar duraksamaya uğrar. Kendi geleceğini belirleme temsiliyeti düşüncesi herkes için eşit ölçüde geçerli olacaksa, insanların, ortak sorunların yönetiminde rızalarını ya da razı olmadıklarını gösterebildikleri bir sürece eşit ve özgür bir temelde katılabilmeleri gerektiğini kabul etmelidir. (Held, 2008, s. 612)

Etkileşimli müzakere ve ortaklaşa karar alma ilkesi; ortak karar oluşturmanın karar aşamasında oy vermeyle ve çoğunluk ilkesinin yöntemleriyle bağ kurulmasını gerektirir. Kapsayıcılık ilkesi, kamuoyu kararlarından, sorunlarından ya da süreçlerinden önemli ölçüde etkilenenlerin, bunları etkilemek ve biçimlendirmek için diğer bütün koşullar sabit kaldığında delegeleri ya da temsilcileri yoluyla doğrudan ya da dolaylı olarak eşit fırsata sahip olmaları gerektiğini vurgular. (Held, 2008, s. 613)

Zarar vermekten kaçınma ve acil ihtiyaçların giderilmesi ilkesi, en yaşamsal ihtiyaçlara öncelik tanımayı ifade eder. Böylece insanlar kendi politik topluluklarında ihtiyaçlarını ve refahlarını biçimlendirme araçlarına sahip olurlar. (Held, 2008, ss. 614-615)

Held, Kozmopolitanizm'in dört adet kurumsal koşulunu belirlemiştir. Bunlardan ilki yasal kozmopolitanizmdir. Yasal kozmopolitanizm, insanların yasal sistemin temel kurumları karşısında eşit konumda olmaktan hoşnut kalacakları ideal bir küresel yasal düzen önermektedir. Yasal kozmopolitanizmin kurumsal koşulları şu maddeleri içermektedir:

- Kozmopolitan demokratik hukukun savunulması; politik, sosyal ve ekonomik gücü kapsayan yeni bir haklar ve yükümlülüklerle dolu bir sözleşme,

- Suç hukuku, ticari hukuk ve medeni hukuk unsurlarını kapsayan bağlantılı bir küresel yasal sistem,

- Uluslararası Adalet Divanı'nı ve Uluslararası Ceza Mahkemesini yetkili kılmak, yeni bir uluslararası insan hakları mahkemesinin yaratılması ve bölgesel insan hakları kurumlarının daha ileri güzeyde geliştirilmesi. (Held, 2008, ss. 618-619)

Politik kozmopolitanizm, bölgesel ve küresel yönetişimin savunulmasını ve dünya genelinde bir düzenleme ve yasal zorlama yapısını sağlayacak olan politik örgütlerin ve mekanizmaların yaratılmasını kapsar. Bağlantılı bir dünyanın karmaşık yapılarını onaylayan politik kozmopolitanizm, belirli konuları, coğrafi olarak sınırlanmış politik alanlara (kent, devlet ya da bölge) bırakmak görüşündeyken; bunların dışında kalan çevre, dünya sağlığı ve ekonomik düzenleme gibi sorunların bu sorunların adreslendiği yeni ve daha yaygın kurumlara gerek duyduğunu düşünür. Politik kozmopolitçiliğin kurumsal koşulları şunları kapsar:

- Çok katmanlı yönetişim, nüfuz eden otorite,

- Yerelden küresele kadar demokratik açılım ağı,

- Artan politik bölgeselleşme,

- Kozmopolitçi hukukun savunulmasında zorlayıcı gücün son çare olarak kullanımı için, etkili ve sorumlu bir uluslararası askeri gücün kurulması. (Held, 2008, ss. 619-620)

Ekonomik kozmopolitanizm, insanların bireysel ve ortak tasarılarını, başka bir deyişle her insanın çıkarını, duyurulan özgürlükler temelinde eşit görmenin yarattığı sınırlamalar içinde sürdürmeleri için ekonomik yeteneklerini geliştirmek anlamına gelmektedir. Bu nedenle de eşit değer ve aktif temsil olasılığını uzlaştıran tüm ekonomik güç biçimlerini iyileştirmek için adil koşulları oluşturmayı amaçlar. Ekonomik kozmopolitanizmin kurumsal koşulları şu unsurları içermektedir:

- Piyasa işleyişlerini ve önde gelen ekonomik güç yapılarını yeniden inşa etmek,

- Küresel vergilendirme mekanizmaları,

- Temsili korumak ve arttırmak için kaynakların ekonomik açıdan tehlikeye en açık olanlara aktarımı. (Held, 2008, ss.621-622)

Kültürel kozmopolitanizm; ulusal gelenekler, kaderleri iç içe topluluklar ve alternatif yaşam biçimleri arasında uzlaşma yaratma yeteneğidir. Kişinin yorum ve önyargı çerçevesinin ufkunu genişletmek amacıyla diğerlerinin gelenekleri ve söylemleriyle diyalog kurma olasılığını içermektedir. Kültürel kozmopolitanizmin gelişimi yerel, ulusal, bölgesel ya da küresel ortak çözümleri gerektiren iç içe ortak yazgılar anlayışına bağlıdır. Kültürel kozmopolitanizmin kurumsal koşulları şu maddeleri içermektedir:

- Sosyal, ekonomik ve çevresel olanları da dâhil, değişik alanlardaki politik toplulukların artan ilişkili oluşlarının kabul edilmesi,

- Yerel, ulusal, bölgesel ve küresel anlamda ortak çözümleri gerektiren iç içe ortak yazgılar anlayışının gelişmesi,

- Başkalarının bakış açısından yargılamayı öğrenirken; farklılığın, çeşitliliğin ve melezliğin kutsanması. (Held, 2008, ss. 622-623)

Liberal bir ulus oluşturma süreci geçmişte, demokrasinin ulusal bir düzeyde bütünleştirilmesini ve geliştirilmesini sağladıysa da bugün Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası gibi ulus üstü ya da uluslararası kurumlara odaklanan daha küresel bir demokratik yurttaşlık kavrayışına gereksinim vardır. Ekonomik küreselleşme, ortak çevre sorunları ve uluslararası güvenlik gibi sorunların altından kalkabilmek, kozmopolit bir adalet kavrayışını daha anlamlı kılabilmek adına bu tip kurumlar daha da güçlendirilmelidir. (Kymlicka, 2006, s. 439)

Kozmopolit toplum, tüm bireylerin eşit manevi değere ve her birinin yaşamaya değer ve tatmin edici bir hayat sürme hakkına sahip olduğunu savunan bir düşünce üzerinde hayat bulmuştur. Freeman'a göre kozmopolit toplum anlayışının etik anlamda temel ilkesi Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nin ilk maddesinde bulunabilir: "Tüm insanlar haysiyet ve haklar bakımından hür ve eşit doğarlar". Kozmopolitanlara göre bunun anlamı milli kimliklerin ve devlet sınırlarının, bireylerin iyi bir yaşam sürebilmeleri için gerekli koşulları edinmeleri bakımından herhangi bir öneminin olmadığıdır. Kozmopolitanizm, kurumsal bir reçete değil, ahlâki bir bakış açısıdır. Dolayısıyla milletlere, devletlere ya da ulusların kendi kaderlerini tayin hakkına karşı değildir. Ancak devletlere ve milli kurumlara birinci derecede etik değer atfetmeyi reddeder. (Freeman, 1999, s. 60)

Brennan, kozmopolitanizmin sadece gelenek farklarına dair bir merakı anlatmadığını, bir dünya devleti ve buna denk düşen bir vatandaşlık kuramını yansıttığını ileri sürmektedir. (Breannan, 2001, s. 76) Freeman ise dünya devleti meselesini çok fazla önemsememiş, insanların refahını bütün kurumların üstünde tutan kozmopolitanizmin dünya devletine bağlılığının zorunlu olmadığını düşünmüştür. (Freeman, 1999, s. 61)

Nussbaum ise yurtseverlik gururuna yapılan vurgunun ahlâken tehlikeli olduğunu, nihayetinde yurtseverliği hizmet etmek için yola çıktığı kimi haklı amaçlardan saptığını belirtir. Bu çerçevede kozmopolitanizmin "dünya çapında insanlık topluluğuna bağlılık duyan kişi" ideali bu amaçlara hizmet etmek için daha uygundur. Herhangi bir insan herhangi bir milletin içine doğabilir. Ancak milliyet, sınıf, etnik aidiyet hatta cinsiyet farkları bizimle insanlığın diğer üyeleri arasında engeller yaratmamalıdır. (Nussbaum, 1996, s. 4)

Nussbaum, dünya vatandaşlığı dediğimiz şeyin çoğu zaman yalnızlık getirdiğini gözlemlemiş ve bu kavramı bir tür sürgün olarak tanımlamıştır."Yurtseverliğin sıcak ve sarmalayıcı duygusundan, kişinin kendisinden olanlar için duyduğu gururdan" sürgünü ifade eder bir bakıma. Kozmopolitanizm ise bu sürgün karşısında bireye yalnızca akıl ve insanlık aşkı sunar. Kozmopolit düşünce anlayışını benimseyen kişi doğruyu, evrensel aklı, ülkesinin ve aidiyet duyduğu ulusun önüne koyarak diğer insanlardan ayrılır. (Nussbaum, 1996, ss. 15-17)

Beck, milliyetçilik akımı ile ortaya çıkan bir risk algılaması üzerinden kozmopolitan bir bakış açısı ortaya koymaya çalışmıştır. Bu algı, Beck'in şu ifadelerinden çıkarılabilir:

> *"Modernitenin ulusal devrinde kozmopolitanizm sadece kafamızın içindeki bir takım zihni melekelerle kavranabiliyor, oysa yaşayan bir tecrübe olarak hissedilmiyordu. Milliyetçilik ise tam tersine insanların kalplerini esir almıştı. Bu kafa-kalp düalizmi ikinci modernitede ters yüz oldu. Gündelik hayat artık banal bir biçimde kozmopolitan hâle geldi. Fakat*

milliyetçiliğin sinsi kavramları neredeyse fırtınalı bir şekilde insanların zihinlerine dadanmaya devam ediyor." (Beck, 2006, s. 19)

Beck'e göre yeni kozmopolitanizm bir tür "risk kozmopolitanizmi" dir. Dünya büyüyen bir risk toplumu olurken, risk ve tehlikelere karşı ortak bir bilinç olarak yeni bir kozmopolitanizm gelişmektedir. Yeni kozmopolitanizm iki uçlu ihtimaller alanına işaret ettiğinden belirsiz ve refleksif olana gönderme yapar. Risklerle dolu bir dünyada yaşayan insanlık hem ortak bir empati duyma ve geliştirme fırsatı yakalamıştır hem de diğer yandan yeni belirsiz duruma karşı saldırgan ve nefret dolu tepkiler ortaya koyabilmektedir. Bu açıdan risk toplumu aynı zamanda kozmopolitanlaşmaya karşı gelişen yeni milliyetçiliğin de kaynağını oluşturmaktadır. (Beck, 2006, s. 33)

Hannerz ise kozmopolitan düşünceyi kültürel çoğulluk üzerinden tanımlar. Fertler ne kadar fazla, farklı ve çeşitli kültür ile alışveriş halinde olursa o derece anlamlı deneyimler kazanır. Kozmopolitanizm de bireysel deneyim içinde kültürlerin bir arada varoluşuna dair kendisine bir konum belirler ve bu doğrultuda bir duruşa sahip olur. Kozmopolit düşünceyi harekete geçiren, bireyin kendisinden olmayan ile bir iletişim kurmaya dönük istekliliğidir. (Hannerz, 1990, s. 239)

Hannerz'e göre kozmopolitanın ayırt edici özelliği hareketliliğinden ziyade onu bu hareketliliğe iten temel motivasyonun ne olduğudur. Bu bağlamda turistler, yurt dışında çalışmak durumunda kalan işçiler, mülteciler kozmopolitan değildir. Kozmopolitanların isteyerek, gönüllü olarak bir kültüre dahil olmak, kendisinden olmayanlarla etkileşime geçmek ve gittiği ülkede bir yabancıdan ziyade yerli gibi gözükmek isterler. Mesela turistler kendilerinde olmayanı sadece gözlemlemekle yetinirler. Katılımcı yönleri bulunmaz. (Özkırımlı, 2010, s. 129)

4. KOZMOPOLİT TOPLUM DÜŞÜNCESİNE YÖNELİK ELEŞTİRİLER

Ulus devletlerin ortaya çıkmasından itibaren yurttaşlık olgusu ister istemez ulusallık kriteri dikkate alınarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Zira vatandaşlık değişimiz kavram, beraberinde bir aidiyet şuurunun da bireyde yerleşik duruma geçmesine zemin hazırlar. Dolayısıyla bir ulusal kimlik yahut milliyet çevresinde kendisine konum edinme ihtiyacı hisseder. (Dağ, 2012, s. 109)

Bu bağlamda yurttaşlık kavramı doğal olarak yurtseverlik kavramıyla dirsek temasına geçerek toplumsal bütünleşmenin çekirdeğini oluşturur. Politik kültürün bütünlükçü tarafı esas alındığında bireyler kendilerine haiz kimliklerini bir tarafa bırakarak yurttaşlık şemsiyesi altında toplanıp tekil bir görünüme kavuşurlar. (Ercan, 2015, ss. 412-413)

Yurttaşlığın kültür ile ilişkisi çerçevesinde ise algıların da önemi ortaya çıkar. Algılar pek çok toplumsal kurum aracılığıyla bireylerin egosuna iletilir. Ego, kendisiyle ilişki hâlinde olan aile, din, mekan, nesne gibi toplumsal ve kültürüler öğeler hakkında bir anlama sahip olur. Dolayısıyla ulusa yönelik hassasiyetler de toplumsal ve kültürel algı ile egonun biçimsel olarak ortaya çıkarılmasını sağlar. (Belli, 2014, s. 423)

Ayrıca günümüz modern toplumlarında yurttaş veya ücretliler, kadınlar, çocuklar gibi vatandaş kategorilerinin hakları sıkça gündeme gelmektedir. Ulus devlet bünyesindeki etnik ve kültürel azınlıkların sahip olduğu haklar politik gündemin ilk sıralarını meşgul etmektedir. (Bal, 2014, s. 326)

Kozmopolit toplum projesi; elitist, tek tiplik içeren, gayri sahici, bağlantısız ve dolayısıyla ütopik olduğu yönünde eleştiriler almıştır.

Buna göre kozmopolitanizm, yalnızca zengin sanayi toplumlarının seyahat etmek, başka dilleri öğrenmek ve başka kültürleri özümsemek için gerekli kaynaklara sahip ayrıcalıklı bir kesim için geçerli olan bir seçenektir. (Yack, 1999, s.104) Kozmopolitan değerlerin, örneğin Avrupa'ya bağlılığın milli bağlılıklara üstün geldiği dünyanın gelişmiş kesimlerinde görülmektedir. Ancak

gelişmekte olan dünyada kozmopolitan değerler güçlü bir direnişle karşılaşmıştır. Buralarda kozmopolitan değerlerin savunulması çoğu zaman, eski sömürgeci güçlerin kibirli biçimde kendi Batılı değerlerinin benimsenmesinde ısrar ettikleri şüphesi ile karşılanmaktadır. (Glazer, 1996, s. 64)

İkinci eleştiri, kozmopolitanizmin tek tiplilik ve standartlaşma içermesi noktasındadır. Milli farklılıkların silindiği ve herkesin tek bir sığ evrensel kültürü paylaştığı, sabun köpüğü diziler izlediği, McDonalds yiyip Coca Cola içtiği bir millet-sonrası çağın ütopik bir vizyondan ziyade bir kabus olacağı öne sürülmüştür. Etno-merkezci milliyetçiliğe karşı çıkmanın yolunun ulusal çıkarların inkârını önermek değil, alternatif bir milli bakış sunmak olduğunu savunulmuştur. (Tamir, 1993, ss. 166-167)

İkinci eleştiri, kozmopolitanizme yöneltilen üçüncü eleştiri ile yani gayri sahicilik ya da köksüzlük suçlamasıyla doğrudan ilişkilidir. Eleştirmenlere göre kozmopolit toplum ideali klâsik liberalizmin en kötü özellikleri olan atomizm, soyutlama, kişinin köklerine yabancılaşması, bağlılıktan yoksunluk, karakterin belirsizliği gibi sıfatları bünyesinde toplamıştır. (Özkırımlı, 2010, s.132)

Kozmopolitanizme yönelik dördüncü itiraz onun soyut ya da dar oluşu üzerinedir. Bir çocuğa "dünya vatandaşı" olmasını öğretmek ona bir soyutlamanın vatandaşı olmayı öğretmektir. Dünya, hiçbir zaman vatandaşlığın yeri değildir. Başka insanlarla paylaşmış olduğumuz değerler, bağlar için güçlü bir odak olamayacak kadar soyuttur. (McConnell, 1996, s. 81)

Son olarak beşinci eleştiri uyarınca kozmopolit toplum projesi bir ütopyadır. Günümüzde dünya, hiç olmadığı kadar ulus-ötesi hareketliliklere sahne olmuştur ancak bu noktada popüler bir bilinç varsa bile ulus-devlete alternatif olabilecek ölçüde kurumsallaşmış mıdır yoksa sadece siyasi güçten yoksun bir kültürel bilinçten mi ibarettir? sorusu gündeme gelmiştir. (Cheah, 1998, s. 36)

SONUÇ

Modern dünyada küreselleşme olgusunun özellikle ekonomik/finansal boyutlarının ulus devletler üzerinde ciddi bir aşınmaya yol açtığı iddia edilmektedir. Bunu yanı sıra siyasi bir karar mercii olarak da devletlerin, yerlerini bölgesel ve ulus üstü yapılara bıraktığı öne sürülmektedir. Öte yandan ülke topraklarının ötesindeki bağlantıların yaygınlaşması, belirli bir ulusal kara parçasıyla bağlı olmayan kimliklerin ve kozmopolitan işbirliğinin gelişmesini de beraberinde getirmiştir.

Bireylerin yalnızca kendi etnik, ulusal, bölgesel kültürüyle sınırlı kalmayıp yeryüzündeki diğer kültürlere de aşinalık duyması ve yalnızca bu kültürleri tanımakla yetinmeyip; gereklerini öğrenip içselleştirerek söz konusu kültüre eklemlenmeleri kozmopolit düşünce anlayışının önemli göstergelerinden birisi olmuştur. Dünyanın tek bir ülke olarak kabul edildiği, yurttaşlık bağının birey ile devlet arasında değil de insan ile yeryüzü arasında kurulduğu bir ortam, aynı zamanda kozmopolit toplumun doğal yaşam alanını oluşturmuştur.

Bununla birlikte dünya savaşları sonrasında yeryüzünde barış ve adaleti yeniden tesis etmek amacıyla hayata geçirilen bilhassa Avrupa merkezli ulus ötesi kuruluşlar kozmopolitanizmin kurumsal alt yapısının oluşturulması anlamında dikkati çeken bir başka gelişmedir. "Küresel barış", "küresel adalet" gibi kavramlar dünyadaki politik kamuoyunun başat ilgi alanları ve üzerine kafa yorulan başlıca meseleleri hâline gelmiştir.

Ancak tüm bu gelişmelerin günümüz dünyasında kozmopolitan düşüncenin, belirlemiş olduğu "dünya devleti", "dünya vatandaşlığı" gibi görkemli hedeflere kısa vadede ulaşabilmeyi sağlamasını beklemek oldukça iddialı ve iyimser bir bakış açısı olarak değerlendirilebilir. Zira içinde yaşadığımız çağda ulusal sınırlar önemini hâlâ muhafaza etmektedir. Mevcut küresel ekonomik aktörlerin çoğu herhangi bir bölgeye yatırım yapmak için istikrar sağlayacak kurumsal

düzenlemelere ve destek mekanizmalarına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ortamı da onlara şimdiye kadar sağlayan ve bundan sonra da uzun süreler sağlayacak olan yapılar yine ulus devletlerdir.

Bunun yanı sıra ulus kavramı da yeryüzünün pek çok yerinde insanlar için vazgeçilmez bir politik/kültürel aidiyet kaynağı olarak geçerliliğini sürdürmektedir. Küresel iletişim araçları ve alt yapı olanakları sayesinde yabancı kültürlere temas edebilmenin, onlarla diyalog hâline girebilmenin son derece kolaylaştığı yadsınamaz bir gerçektir. Ancak bu ilişki ağları ulusları birbirinden ayırt eden özelliklere yönelik farkındalık bilincini azaltmadığı gibi giderek arttırmıştır. Üniter devlet yapılarını tehdit eden gelişmeler, kitlesel göçler, ekonomik çalkantıların getirdiği işsizlik problemi, kimliklerin kendisini tehdit altında hissettiği bir ortam yaratmakta, bu durum da milliyetçi eğilimleri körüklemektedir.

Ayrıca kozmopolit toplum projesinin taşıyıcı kurumsal aktörleri olarak ifade edebileceğimiz Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Dünya Bankası vb. ulus ötesi kuruluşların işleyişlerine, yapılanmalarına, üye olma veya üyelikten çıkma koşullarına karar verenler bu kurumların yaşamaları için gerekli maddi ve siyasi desteği sağlayan ulus devletlerin yine kendileridir.

Önce bölgesel peşinden de yeryüzü barışını inşa etmeye dayalı bir felsefe üzerine köklerini yaslamış olan Avrupa Birliği'nin bırakalım dünya vatandaşlığını, tüm üyelerinin üzerinde mutabık kalabildiği bir "Avrupa vatandaşlığı" kimliğini hayata geçirebildiğini söyleyebilmek pek de mümkün gözükmemektedir. Özellikle kıta dışı ülkelerle yapılan ticaretler söz konusu olduğunda üye ülkelerin ulusal çıkarları çoğu zaman birlik çıkarlarının önüne geçebilmektedir. Buna ek olarak yine Avrupa'daki son dönem politik gelişmeler göz önüne alındığında üye ülkelerdeki yükseliş trendine giren yabancı düşmanlığına paralel olarak milliyetçi karaktere sahip sağ partilerin seçimlerde önemli ölçüde oylarını arttırdıkları söylenebilir. Üye ülkelerin halklarının pek çoğunda din ve etnisite kaynaklı olarak kendisinden olmayana karşı duyulan alerji ve beslenen husumet, birliğin kurulduğu yıllardaki anlamlı sıfatlarından birisi olan "küresel barış projesi" vasfını önemli ölçüde törpülemiştir. Dolayısıyla hızla yükselen Nazizim ve benzeri aşırı akımlar Avrupa ülkelerinde, Avrupalı yahut Hıristiyan olmayanların yaşayabileceği güvenli alanların sayısını giderek azaltmaktadır.

Tarihin en büyük barış projesi olma iddiasıyla yola çıkmış bir ekonomik, siyasal ve politik organizasyonun kendisinden olmayana karşı takınmış olduğu karşı tavır öteki coğrafyalarda da ister istemez reaksiyonel karşılığını bulmuş; farklı medeniyetler birbirlerini birer düşman imgesi altında tanımlamak durumunda kalmıştır. Ulus devletlerin siyasi olsun, ekonomik olsun veya kültürel olsun gözettikleri çıkarları tarihin her döneminde bir realite olarak varlığını sürdürmüş; uluslararası arenada güçlü olan devletlerin uluslarına tabi olan yurttaşların refah payları ötekilere oranla çok daha ciddi boyutlara ulaşmıştır. Zenginliğin adaletli paylaşılmadığı bir yeryüzünde ise kalıcı bir barışı tesis edip, ırk, din ve kültüre dayalı ayrımları tamamen ortadan kaldırarak ülke kavramını politik literatürden çıkarabilmek yakın gelecekte olası gözükmemektedir.

Bağlayacak olursak, doğası gereği insanoğlu kendisini birincil olarak içine doğduğu topluma ve topraklara ait hisseder. O toplumun gelenek, görenek, öğretileriyle yoğrulur ve şekil alır. Mensubu olduğu ulusun tarihsel başarılarıyla övünür, aidiyet anlamında hissettiklerini sahip olduğu kimlik bütünüyle karşılar. Ne türlü güçlüklerle karşılaşırsa karşılaşsın temel insan haklarından mahrum bırakılmadığı müddetçe en rahat davranabileceği, hareket edebileceği yer yine doğup büyüdüğü topraklar olacaktır. Elbette insanlar içinde yaşadığımız çağda dünyanın çeşitli yerlerindeki kültürlerle kaynaşabilir, söz konusu kültürlere kısmen veya tam anlamıyla uyum sağlayabilir, aynı müzikleri dinleyebilir, aynı yemekleri yiyebilir. Ama kozmopolitanizmin temel ilkeleri doğrultusunda insanlardan tüm bu kültürel unsurları bütünüyle içselleştirmesini beklemek, somut olarak anlamlı ve samimi örneklerine çok da rastlayamadığımız küresel barış ve birliktelik yolunda,

aidiyet duymuş olduğu değerleri ikinci plâna atmasını istemek hiç değilse günümüz dünyasının gerçekleriyle bağdaşmamaktadır.

KAYNAKÇA

Bal, Hüseyin (2014). *"Anthony H. Birch'in Siyasal Teorisinde Azınlık Hakları"*, Turkish Studies-International Periodical for Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 9/5 Spring 2014, ss. 323-337, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6559, Ankara-Turkey.

Beck, Ulrich (2006). *The Cosmopolitan Vision*, Cambridge Polity Press.

Belli, Ayşe Serap (2014). *"Milliyetçilik ve Sosyal Psikolojik Zemini"*, Turkish Studies-International Periodical for Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 9/5 Spring 2014, ss. 419-426, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6948, Ankara-Turkey.

Benhabib, Seyla (2006). *Ötekilerin Hakları (Çev. Berna Akkıyal)*, İstanbul: İletişim.

Brennan, Timothy (2001). *"Cosmopolitanism and Internationalism"*, New Left Review 7, Janurary-Februrary, ss. 75-84.

Cheah, Pheng (1998). *"Introduction Part II: The Cosmopolitical – Today"*, içinde Cosmopolitics: Thinking and Feeling Beyond the Nation (Der. P. Cheah and B. Robbins), University of Minnesota Press, ss. 20-41

Dağ, Nilgün (2012). *"Vatandaşlığın Niteliksel Dönüşümü ve Vatandaşlık Eğitimi Üzerine Bir Betimleme Çalışması"*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran, 13(1), ss. 105-118.

Ercan, Recep (2015). *"Yetişkinlerde Yurtseverlik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi"*, Turkish Studies-International Periodical for Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 10/3 Winter 2015, ss.409-426 ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7976, Ankara-Turkey.

Freeman, Michael (1998). *"The Right to National Self-Determination: Ethical Problems and Practical Solutions"*, içinde The Rights of Nations Nations and Nationalism in a Changing World (Ed. Desmond M. Clarke and Charles Jones), Cork University Press, ss. 45-64

Glazer, Nathan (1996). *"Limits of Loyalty"*, içinde For Love of Country: Debating the Limits of Patriotism-Martha C. Nussbaum with Respondents (der. J. Cohen), ss. 61-65, Boston: Beacon Press.

Hannerz, Ulf (1990). *"Cosmopolitans and Locals in World Culture"*, Theory, Culture&Society, 7, ss. 237-251.

Held, David (2008). *"Kozmopolitanizm: Kürselleşmeyi Evcilleştirmek"* (Çev. Ezgi Sarıtaş), içinde Küresel Dönüşümler (Haz. David Held and Anthony Mcgrew), Ankara: Phoenix, ss. 609-628.

Heywood, Andrew (2014). *Siyaset Teorisine Giriş (Çev. Hızır Murat Köse)*, İstanbul: Küre.

Kymlicka, Will (2006). *Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş (Çev. Ebru Kılıç)*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Mcconnel, Michael (1996). *"Don'y Neglect the Little Platoons"*, içinde For Love of Country: Debating the Limits of Patriotism-Martha C. Nussbaum with Respondents (der. J. Cohen), ss. 78-84, Boston: Beacon Press.

Nussbaum, Martha (1994). *"Patriotism and Cosmopolitanism"*, Boston Review,

http://bostonreview.net/martha-nussbaum-patriotism-and-cosmopolitanism (E. Tarihi: 18.03.2010)

Özkırımlı, Umut (2010). *Milliyetçilik Üzerine Güncel Tartışmalar (Çev. Yetkin Başkaynak)*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Pojman, Louis (2005). *"Kant's Perpetual Peace and Cosmopolitanism"*, Journal of Social Philosophy, Volume 36, Issue 1, Spring, ss. 62-71.

Tamir, Yael. (1993.) *Liberal Nationalism*, Princeton: Princeton University Press.

Yack, Bernard (1999). *The Myth of the Civic Nation*, içinde Theorizing Nationalism (Ed. Ronald Beiner), New York: State University of New York Press, ss. 103-118.

Diğer Kaynaklar

Gençay, Gökhan (2005). *"Kozmopolitanizm, insani değerlere bağlı bir dünya amaçlar"*, Birgün Gazetesi, http://www.birgun.net/sunday_index.php?news_code=1131250297&year=2005&month=11&day=06 (E.Tarihi: 12.03.2010)

Stanford Encyclopedia of Philosophy (2002), "Cosmopolitanism".

http://plato.stanford.edu/entries/cosmopolitanism/ (E. Tarihi: 01.06.2016)

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Börklüoğlu, L. (2016). "Ulus Devlet - Yurttaşlık İlişkileri Karşısında Küresel Bir Tavır Alış: Kozmopolitanizm / A Global Attitude Against Nation State-Citizenship Relationships: Cosmopolitanism", *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu Armağanı)* Volume 11/13 Summer 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9807, p. 117-130.